

På oppdrag for samfunnet

– Det er sjelden at folks opplevelse av forskningens nytteverdi var så sterk som under pandemien. Alle nødvendige aktører bidro koordinert - i et samspill fra grunnforskning til anvendelse - på en måte som bør være til inspirasjon for de samfunnsoppdragene som nå skal rulles ut, skriver Mari Sundli Tveit i denne kommentaren.

AV MARI SUNDLI TVEIT | PUBLISERT 6. FEB. 2023 | OPPDATERT 18. MARS 2025

[Dette innlegget ble publisert første gang i Dagens Perspektiv 06.02.2023.](#)

Forskerne utviklet vaksinene på rekordtid, og vaksinene ble kvalitetssikret. Politikere sørget for finansiering. Folk i statlig og kommunal forvaltning organiserte operasjonen. Lokalt helsepersonell gjennomførte den. Og folk flest stilte opp for et stikk i armen.

Alle nødvendige aktører bidro koordinert, i et samspill fra grunnforskning til anvendelse, på en måte som bør vært til inspirasjon for de samfunnsoppdragene som nå skal rulles ut.

To nye samfunnsoppdrag

For nå er det lansert to nye samfunnsoppdrag i den nye langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Etter en modell, som er utviklet på europeisk nivå, vil forskere, forvaltning, organisasjoner og næringsliv bli invitert til å samordne sin innsats for å løse konkrete utfordringer som trenger kompetanse og kapasitet fra ulike aktører. [På europeisk nivå finnes det allerede fem store, brede samfunnsoppdrag](#), der også Norge deltar: De handler om klimatilpasning, om klimavennlige byer, om jordhelse, om hav og vann og om kreft.

Vellykket norsk deltakelse

Så langt kan vi notere at den norske deltakelsen er svært vellykket. Hittil er hele 42 prosent av alle søknadene med norsk deltakelse i denne delen av det europeiske rammeprogrammet for forskning og innovasjon blitt innstilt til finansiering.

Av 545 millioner euro er Norge tildelt rundt 27 millioner euro, hvilket tilsvarer en norsk andel på fem prosent – langt høyere enn ellers i rammeprogrammet.

I Norge har vi så langt bestemt oss for å prøve ut modellen med to viktige oppdrag. De er ulike i tematikk og form, og gir en god mulighet til å utvikle konseptet i et nasjonalt perspektiv.

Samtidig synliggjør de at samfunnsoppdragene kan defineres både som svært overordnede ambisjoner med vide rammer og som mindre, målrettede og svært konkrete oppgaver.

Forsker på bærekraftig fôr

Det ene oppdraget handler om bærekraftig fôr i landbruk og i fiskeoppdrett. Det er et konkret og akselererende oppdrag som er langt bredere enn det kan synes som ved første øyekast.

Problemstillingen kan også kobles til flere av de store EU-oppdragene, og kan gjerne defineres som et ekstra bidrag fra norsk side til å nå større globale mål.

Forskning på bærekraftig fôr er kommet veldig langt i flere norske forskningsmiljøer. Det gjenstår imidlertid store oppgaver, for eksempel forskning, skalering, kommersialisering, markedsutvikling og regulering. Ved å kombinere og koordinere innsatsen innenfor landbruk og havbruk, kan vi oppnå store synergieffekter.

For at vi skal lykkes med oppdraget, er det viktig at myndighetene skaper rammer en god utvikling i et bærekraftig marked.

Inkludering av barn og unge i utdanning

Det andre oppdraget – å inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv – er bredere og mer sammensatt, blant annet på grunn kompleksiteten i kunnskapsbehovet og aktørbildet. Det vil også være nødvendig å mobilisere et bredere sett med politiske virkemidler. På norsk side foreligger det mye forskning, og de senere årene har dette særlig skjedd innenfor rammen av det aktørdrevne strategiarbeidet "[BarnUnge21](#)".

Samfunnsoppdragene går også rett til kjernen i det som er et gjennomgående budskap i langtidsmeldingen om forskning: Kunnskapen skal tas i bruk i samfunnet. Politiske myndigheter, forvaltning på sentralt og lokalt nivå, og ikke minst bedriftene må ta sin del av ansvaret for å omsette forskningsresultater til praksis.

Selv om politisk forankring og koordinering på politisk nivå er en forutsetning, må samfunnsoppdraget åpne opp for flere ulike løsninger på problemet der mange forskjellige aktører deltar.

Dette må skje gjennom tett involvering og interaksjon gjennom hele prosessen, slik at forsknings- og innovasjonsmiljøer, bedrifter, organisasjoner og forvaltning trekker sammen mot et felles mål. Alle involverte aktører må bidra med sine faglige og erfaringsbaserte innspill.

Historisk sterk tillit til forskning

Det er sjelden at folks opplevelse av forskningens nytteverdi er så sterk som under pandemien. Det slo direkte ut i vår befolkningsundersøkelse, som i januar 2021 viste et historisk høydepunkt for tilliten til forskning.

Den viser tydelig hvordan grunnforskningens lange linjer er en forutsetning for svært mye av de konkrete bidragene vi trenger for å løse samfunnsutfordringene. Det vil være avgjørende å styrke disse sammenhengene for å lykkes med samfunnsoppdragene. Dette er også bunnplanken for samfunnets beredskap mot nye og ukjente kriser ligger. Forskningsrådet ser frem til å bidra med kraft inn i dette viktige arbeidet.

Meldinger ved utskriftstidspunkt 18. mai 2025, kl. 07.42 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.